

от Златоустовата литургия като ритмо-мелодически модел (в седалния след трета песен на канона).

Изд.: К л. И в а н о в а. Български ръкописи и литературни творби от XIII и XIV век в сбирката на Цетинския манастир. В: Търновска книжовна школа. 4. Културно развитие на българската държава. Краят на XII—XIV в., С., 1985, 59—63.

Лит.: С т. К о ж у х а р о в. Новооткрита поетична творба от XIII в., посветена на Филотея Темнишка. Предварително съобщение. — Лит. ист., кн. 11, 1983, 54—59.

Преводът е направен от Ст. Кожухаров по препис от XVI в., ръкопис № 154 от сбирката на НБКМ. Публикува се за първи път.

ИЗ «СЛУЖБА ЗА МИХАИЛ ВОИН ОТ ПОТУКА»

За култа към Михаил Воин и пренасянето на мощите му в Търново вж. коментара към неговото Житие тук, с. 213 н.т. Службата за Михаил Воин за пръв път бе открита от Й. Иванов в Драгановия миней, който обаче не публикува текста ѝ в БСМ². Във връзка с намирането на два нови преписа — в ръкопис Гп. I. 72, съхраняван в Ленинград, и в ръкопис № 25 от сбирката на Синайския манастир «Св. Екатерина» — Кл. Иванова публикува текста по Синайския препис и изказа съображения във връзка с историята на текста на творбата.

Запазените преписи представят две редакции на Службата — в Драг. и във Гп. I. 72 преписите представят съкратена редакция на произведението, докато Син. препис ни дава разширена редакция, в която очевидно са правени по-късни добавки през XIV в.

Службата се намира в несъмнена връзка с Житието на Михаил Воин. Неизвестният автор широко използва легендарните вести за единоборството на Михаил със змея, за да внуши Представа за величието на неговия подвиг.

Песните за Михаил Воин не съдържат нови, неизвестни от Житието вести за живота му или за пренасянето на мощите в Търново, нито никакви хронологични податки. За голямата почит към Михаил Воин като закрилник на Търново свидетелствува фактът, че Патриарх Евтимий през XIV в. пише за него Похвално слово.

Изд. К л. И в а н о в а. Неизвестни служби за Иван Рилски и Михаил Воин. — ИИБЕ, кн. XVIII, с. 227—236.

Лит.: Й. И в а н о в. БМ, с. 473.

Тук публикуваме превод на съкратената редакция по преписа в Драгановия миней. Текстът не е публикуван. Преводът е направен от С. Кожухаров по фотокопия от ръкописа. Публикува се за първи път.

СЛУЖБА ЗА ПЕТКА ТЪРНОВСКА

Общите сведения за развитието и проникването на култа към Петка Епиватска, наречена по-късно Търновска, в българската и изобщо в славянската традиция, бяха уточнени благодарение на първите преводи на произ-

ведения за нея, направени в Търново и по Летописния разказ за пренасянето на мощите ѝ от времето на Иван II Асен (вж. тук коментарите към Житие на Петка Търновска и Летописния разказ от времето на Иван II Асен).

Култът към Петка Търновска е получил голяма популярност в България и другите славянски страни и в продължение на векове е подлаган на системна и непрекъсната художествена обработка. Може би най-съществена причина за този непрекъснат творчески интерес е движението на мощите ѝ, пренесени от Каликратия в Търново, в края на XIV в. — във Видин, после в Белград, в Цариград, докато най-сетне се озовават в Яш, където се намират и сега. Съответно на града, където са се пазели останките, към името ѝ се добавя прозвище — Търновска, Белградска, Яшка.

Ярък израз на почитта към нея е богатият химнографски цикъл, чиято история в славянското средновековие може да се проследи по ръкописи от XIII до XVIII век. Най-ранният текст на Служба за нея е поместен в Драгановия миней, но каква част от този текст е преведена от гръцки и какво е добавил в Службата от себе си преводачът-книжовник (около 1234 г., според сведението на Летописния разказ), е твърде трудно да се определи. Този най-стар текст става основа на пространната редакция на Службата, възникнала в Сърбия, чийто автор най-вероятно е Григорий Цамблак. Пак с неговото име се свързва друга пространна редакция, разпространена в руската ръкописна традиция, залегнала и в печатните минеи. Напълно нова Служба за Петка Търновска възниква в Търново през втората половина на XIV в. За неин автор се счита с голяма вероятност Патриарх Евтимий. Този богат химнографски цикъл води началото си от търновските химнописци през XIII век, обогатява се през XIV в. с нови молебни канони.

Най-ранната Служба е известна по редица преписи от XIII и XIV век: в Драгановия миней, в рък. F. п. I. 72, съхраняван в Ленинград (XIV в.), в Енинския стихирар (XIV в), съхраняван в Археологическия музей в София, и др.

Изд.: Й. Иванов, БСМ, 424—431.

Лит.: Ст. Кожухаров. Неизвестно произведение на старобългарската поезия. — Старобългарска литература, т. I, 1971, 289—322; Ст. Кожухаров. Търновската книжовна школа и развитието на химничната поезия в старата българска литература. — Търновска книжовна школа. I. С., 1974, 277—309.

Преводът на текста е направен от Ст. Кожухаров по преписа в Драгановия миней, издаден от Й. Иванов. Редица уточнения са направени по ръкописа F. п. I. 72. Този превод се публикува за първи път.

ИЗ «СЛУЖБА ЗА ЙОАКИМ ОСОГОЕСКИ»

Йоаким Осоговски или Сарандапорски е основател на Осоговския манастир. Живял е най-вероятно в края на XI или началото на XII век. Паметта му се празнува на 16 август.

Най-ранният препис на Службата му е от XIII век. Дали е съществувала по-рано, не знаем. Сигурно е обаче, че в този вид, в който е дошъл до нас пре-